

Pretty Yende és Sergey Romanovsky a Riccardo és Zoraida című operában. © Amati Bacchiardi / Rossini Opera Festival

 Lindner András

Rossini finom tálalásban

Pesaro, a kedves Adriai-tengerparti város idén augusztus közepén két héten át látta vendégül a fél világot, legendás szülöttjének pazar zenéje ugyanis minden évben számtalan külföldi operabarátot vonz.

Rossini operái szinte kivétel nélkül telt házzal mennek.

„A jövőben igyekszünk fontos zenetörténeti dátumokhoz kapcsolódni, amikor összeállítjuk a fesztivál programját. Idén Rossini halálának 150. évfordulója mellett két operát is műsorra tűztünk, amelyeket éppen kétszáz évvel ezelőtt, 1818-ban komponált a zeneszerző. Az egyik a mindössze 75 perces egyfelvonásos, az *Adina*, amit 1826-ig nem, és utána is csak ritkán játszottak – még Pesaróban is mindössze két alkalommal. A másik pedig a *Ricciardo és Zoraide* című „dramma serio”, amit a premier után egy korabeli kritikus a pesarói szerző új zenei stílusaként üdvözölt, később, egy 1927-es Rossini életrajzban viszont az ostobaságok és lehetetlenségek groteszk keverékének tituláltak” – nyilatkozta Ernesto Palacio, a Rossini operafesztivál új művészeti vezetője és intendánsa. Hozzátette: ezután is szeretnének ritkán játszott, kevésbé ismert darabokkal előrukkolni, a jól működő struktúráján nem kívának változtatni.

A fesztivál baráti körének felhívására folyamatosan bővül a támogatók tábora, akik anyagi hozzájárulásukkal igyekeznek segíteni a rangos rendezvényt. A 200 és 10.000 euró között mozgó felajánlásait elsőbbségi jegyekkel, a fesztivál arany és ezüst ajándék tollal, a próbákra szóló belépőkkel, illetve – a legmagasabb, gyémánt fokozatú szponzorok esetén – a művészekkel közös elegáns vacsorákkal honorálják a szervezők. De örömmel fogadják a harminc év alatti fiataloktól az egyszerű „Amico” fokozat keretében érkező 65 eurós támogatást is.

Az említett két opera mellett idén nyáron egy mesterien megrendezett, kiváló énekes gárdával színre vitt *A sevillai borbélyt*, továbbá két színvonalas koncertet is volt alkalmam meghallgatni. A fiatal amerikai szoprán, Lisette Oropesa – aki nem mellesleg az *Adina* címszerepében és önálló áriaestjén is kimagasló teljesítményt nyújtott – a jövő operanemzedékének új csillaga lehet. A pesarói közönség egyik kedvencének mondható buffo basszbariton, Nicola Alaimo egy különleges programban, a „*Grandi scene Rossiniane*”-ben egy kórus közreműködésével adott elő nagyjeleneteket Rossini több operájából. A fesztivál énekes akadémiájának résztvevői, akik a világ távoli helyeiről érkeztek Itáliába, hogy elsajátítsák a Rossini-stílust – immáron kötelező penzumként – idén is előadták az elmaradhatatlan vígoperát, *A reimsi utazást*.

Az idei fesztiválprogram Rossini zenéjének különböző stílusait prezentálta. A két elhangzott opera librettójának szövege nem emelkedett shakespeare-i magasságokba: két úr ugyanabba a nőbe szerelmes, ami nem kevés kalamajkát okoz, végül pedig – ahogyan lenni szokott – diadalmaskodik a szerelem.

A legnagyobb figyelem a ritkán játszott *Ricciardo és Zoraide* operára irányult, talán azért is, mert két sztárezenes emelte a produkció fényét: a „tenorissimo”-nak is becézett Rossini-

specialista, Juan Diego Flórez és a dél-afrikai szoprán, Pretty Yende fellépése ünnepszámba ment. De az opera többi szereplője is megállta a helyét a nagy nevek mellett.

A történet Nicolo Forteguerri 1716 és 1725 között alkotott *Ricciardetto* című költeményeposzáig nyúl vissza, Rossini librettistája, Francesco Berio di Salsa ugyanis ezt vette alapul az operához úgy, hogy csak az eposz egyetlen epizódjára koncentrált. A darab eseményei Zoraide, Ircano núbiai herceg lánya és egy kereszties lovag, Ricciardo szerelme körül forognak. Nubia királya, Agorante azonban szintén szerelmes a lányba, elrabolta és foglyul tartja a palotájában. Bonyolítja a szerelmi szálakat, hogy Agorante felesége, Zomira rájön férje vonzódására. Ricciardónak sikerül álruhában, Ernesto keresztény követ afrikai kísérőjeként bejutnia Agorante palotájába, ahol találkozik Zoraideval, közben pedig a király bizalmába férkőzik. Szerelmével együtt megtervezik a szökést, a király azonban Ircanóval együtt elfogatja őket és halálra ítéli. A drámai helyzetet a Nubiába behatoló kereszties lovagok mentik meg, akik kiszabadítják a szerelmeseket. Ricciardo nagyvonalúan megkegyelmez Agoranténak és Zomirának, ami annyira meghatja Ircanót, hogy nyomban nőül adja hozzá a lányát.

Rossini operája bővelkedik szebbnél szebb áriákban, duettekben, tercettben, kvartettben, és sokszereplős grandiózus finálékban. Már a nyitány is különleges: a lány klarinét-, illetve kürtszólót briliáns fuvolarész követi, amit időről-időre a színpad végében elbújtatott kis katonazenekar szakít meg érdes hangjaival. Rossini ebben a darabban kísérletezett először ilyesmivel. Agorante kórossal kísért hosszabb cavatináját hallgatva magával ragadott a Pesaróban lassan ugyancsak állandó fellépőnek számító Szergej Romanovszkij baritonális tenorja. Az orosz énekes testes hangja ellenére könnyedén kapaszkodott a kétvonalas C-ig terjedő magasságokba. Meggyőzően szólott Zoraide és Zomira (Viktoria Jarovaja) kettőse és az Agorantéval közös tercett is, de még ezeken is túltett Ricciardónak második felvonásbeli két duettje, melyeket mesteri énektechnikával adott elő. Hamar kiderült, hogy Flórez ma is töretlen magabiztossággal uralja a magasságokat, tündöklőek a *fioriturái* is, és Yende sem okozott csalódást még úgy sem, hogy első jeleneteiben túlságosan óvatos volt: később egyre felszabadultabban szárnyalt. Egy harmadik tenorról, az Ernesto szólamát éneklő Xabier Anduagáról is szót kell ejteni, hiszem ő volt a produkció nagy meglepetése. A két évvel ezelőtt még a Rossini Akadémia tagjaként bemutatkozó fiatal művész ugyanis egyenrangú partnere volt Flóreznek. Kellően vastag, erős magas hangjai, magabiztos szerepformálása és nem utolsósorban mesteri stílusérzéke kivívta a közönség zajos tetszését.

Az operát a francia Marshall Pynkoski, a barokk és romantikus darabok specialistája állította színpadra. A sokszor statikusnak ható, szinte festményszerű színpadképet őt

balerina és hat férfi táncos absztrakt koreográfiája színesítette és tette mozgalmassá. Jó ötletnek bizonyult az 1200 fős Adriatic Arena színpadának megnagyobbítása egy közönséghez közeli járóhid alkalmazásával (*A sevillai borbélyban* is éltek ezzel). Az első sorokban ülők kéznyújtásnyi közelségbe kerültek a nagyszerű énekes gárdához, és egy kicsit mindenki úgy érezhette, mintha részt venne a történetben. Gerard Gauci hatalmas, keleti palotát idéző díszletei egy 19. századbeli színházra emlékeztettek, csakúgy, mint a kosztümök. Michael Gianfrancesco női jelmezei szépen hímezett francia ruhák, „*robe á la française*” voltak, míg a férfiak öltözéke leginkább 18. századbeli népviseletre emlékeztetett, bő nadrágokkal, színes mellényekkel. Giccses jelenetekben sem volt hiány, ilyen volt például Ricciardo érkezése Ernesto társaságában egy bárkán, miközben négy táncos a tenger hullámzását hatalmas kék lepel mozgatásával imitálta. Giacomo Sagripanti dirigálta az Olasz Rádió és Televízió (RAI) szimfonikus zenekarát, ügyelve a legapróbb finomságokra és a nagy orkeszter, illetve a kulisszák mögötti kis zenekar közti finom dialógusokra is.

Az egyfelvonásos, *Adina* című farsa a zeneszerző szinte teljesen ismeretlen darabjai közé tartozik, és a mai napig megoldatlan kérdéseket vet fel a kutatók számára is. Nem ismeretes például, hogy Rossini kitől kaphatta a megrendelést 1817 decemberében. E vonatkozásban ugyanis több név is szóba jöhet, akik az operát a lisszaboni Teatro Sao Carlos megbecsült, szintén ismeretlen nevű szopránjának ajánlhatták. Nem tudni továbbá, miért maradt el az 1818-as bemutató: talán mert Rossini nem készült el határidőre a partitúrával, vagy mert az említett szoprán már elhagyta a lisszaboni színházat, netán időközben megszakadt a kapcsolata azzal, aki a megbízást adhatta? A darab

ősbemutatójára mindenesetre csak nyolc évvel később, 1826. júniusában került sor Lisszabonban. Mivel a 19. században további előadásokat nem terveztek az *Adinából*, Rossini nem is láthatta operáját színpadon.

A zeneszerző számos részt beültetett az operába más darabjaiból, sőt, amint az szokás volt annak idején, más komponistáktól is kölcsönzött zenéket. A végeredmény persze mégiscsak Rossinié, rendkívül hatásos kvartettet hallhatunk például az opera vége előtt, a finálé ugyancsak magával ragadott, miként Adina cavatinája, a „*Fragolette fortunate*” is.

A rövid opera cselekménye leginkább Mozart híres *Szöktetés a szerájból* című vígoperájára emlékeztet. A történet a bagdadi kalifa szerájában játszódik, aki szerelmes rabszolgánőjébe, Adinába, és feleségül akarja venni. Adina, aki régi szerelmét elvesztette és halottnak hiszi, késznek mutatkozik megházasodni az idős emberrel, noha nem érez szerelmet iránta. Ám váratlanul felbukkan a halottnak vélt Selimo, és a fiatalok elhatározzák, hogy megszöknek. A tervet azonban leleplezik, és Selimóra kivégzés vár. Miközben Adina hasztalan könyörög szerelme életéért, eszméletét veszti. A kalifa ekkor felfedez egy ékszert a nyakában, amelyet lánya is viselt. Ettől nyomban megenyhül, megbocsát Selimónak, és áldását adja, hogy elvegye megtalált leányát.

Rosetta Cucchi rendező a nézőket már a produkció előtt meglepte azzal, hogy előjátékot rendezett a darabhoz. Előbb az utcán, majd a Teatro Rossini előcsarnokában, aztán a nézőtéren kosztümös statiszták invitálták a publikumot befelé. Volt, aki az opera bemutatójára

invitáló „eredeti” újságot osztogatott, mások csengőket lengettek, de voltak, akik portásnak, vagy éppen cigarettázást imitáló hölgyeknek öltöztek. A rendezést uralta a színpadon nyüzsgő tömeg, akik között még cirkuszi fellépőket is találhattunk, a színpad közepén pedig ott magaslott egy Adinának és a kalifának szánt hatalmas esküvői torta – Tiziano Santi díszlete –, amelyet időnként meg kellett mászniuk az énekeseknek.

Az énekesgárdából kimagaslott a fesztiválon most, Adina szerepében debütáló, New Orleans-i születésű Lisette Oropesa, aki Donizetti *Lammermoorijában* már a MET és a Los Angeles-i opera közönségét is elkápráztatta. 15 évvel ezelőtt ugyanebben a szerepben mutatkozott be és nyújtott szenzációs alakítást Joyce Di Donato, aki azóta már az egyik legismertebb szoprán nagyság az operaszínpadon. Oropesa hangja könnyedén betöltötte az egész színházat, és főként az alsó regiszterben ragadta magával a hallgatókat, de magasságai is biztosak voltak. Fiatalos, atletikus mozgása sokat hozott hiteles szerepformáláshoz. A 2017-es Operalia verseny díjnyertese, a Selimóként fellépő dél-afrikai tenor, Levy Sekgapane eleinte mintha nem tudott volna lépést tartani Oropesa dinamizmusával, de aztán egyre magabiztosabb lett. A kalifát megformáló Vito Priante végig stílusos énekléssel és alakítással hívta fel magára a figyelmet. A zenekart (Orchestra Sinfonica G. Rossini) a velencei La Fenice operaház zenei igazgatója, a 33 esztendőes venezuelai Diego Matheuz fogta össze, az előadás pedig a wexfordi Festival Operával való koprodukcióban valósult meg.

Mielőtt *A sevillai borbély* előadására indultam az Arénába, azon merengtem, lehet-e még ebbe a darabba bármi eredetit becsempészni, új ötletekkel előrukkolni? A 88 esztendőes Pier Luigi Pizzi, az operarendezők doyenje hamar megadta a csattanós választ: jól mozgatta a szereplőket, kézben tartotta az előadást, és számos eredeti ötletet belecsempészett. A minimalista színpadképet a fehér szín uralta, ebben pompázott az utcakép és a szobabelsők, miközben a kosztümök színvilága izléselesen idomult a fehér milióhoz, és a szereplők egyéniségéhez is. Bartolo bíborvörös házi kabátja, Almaviva élénk skarlátvörös köpenye, vagy éppen Rosina szolid színekben játszó halványkék, zöld és fehér ruhája jól passzolt az összképhez, ahogy Figaro esetében a fehér és fekete szín együttese is.

Pietro Spagnoli, Maxim Mironov, William Corro és Aya Wakizono *A sevillai borbélyban*. © Amati Bacciardi / ROP

Az induló utcaképet Pizzinél kétoldalt két házrészlet uralja, az egyikben Almaviva, a másikban pedig Rosina lakott Bartolóval és annak házi személyzetével. Hatásos ötlet volt, amikor a felsorakozó zenészek egyszerre, szinte sípszóra vették elő a köpenyük alá rejtett hangszereiket Almaviva énekéhez. A színváltás után, Bartolo házában Pizzi rendkívül humorosan rendezte meg a tüsszentő jelenetet és a Bartolo-Basilio-kettőt, amit pezsgővel a kezükben énekeltek. A második felvonás még zseniálisabb ötlete volt, ahogyan a gróf Basilio tanítványaként megrövidített lábakon, térden csúszva jött be a színre, majd amikor Bartolo nem figyelt, ügyes megoldással egyből teljes lábon állva udvarolhatott Rosinának. A jelenet rendkívül komikus látványát az élethű színjátszás csak fokozta.

Davide Luciano különös eleganciával, peckesen formálta meg a szálakat kézben tartó ravasz borbély alakját. Maxim Mironov Almavivaként az első áriában még spórolt a hangjával, de aztán belelendült, és a sok produkcióban mellőzött pompás „*Cessa di più resistere*” záróáriában már teljes fényében csillogtatta tenorját. Aya Wakizono alakította Rosinát, ő tetszett azonban a legkevésbé: bár tisztán intonált és elfogadható technikával énekelte szólamát, hangja mégis átlagos, nem emlékezetes. Két olasz férfi szereplő volt az előadás igazi zászlóvivője, Pietro Spagnoli Bartolóként, illetve Michele Pertusi Basilio jelmezében. Ők ketten már jó ideje az itáliai operajátszás bástyái, minden alakításuk kiemelkedő énekesi és színészi tudásról tanúskodik. Berta egyáriás rövid szerepében Elena Zilio is kiérdemelte a tapsot. A RAI zenekarának élén Yves Abel állt, aki végig harsány jó kedvvel dirigálta a világban mindenütt kasszasikert hozó remekművet.